

Michel Etxebest

«Politikan kudeaketa behar da eta demagogia utzi»

Maule, 1961. Gotaineko Berruetan du jatorria. Laborari semea da. Gau-eskolan irakasle eta Seaskan engaiatua iraganean. Artzainak lantegiaren burua eta Mauleko auzapeza da. Ez da ezein alderdi politikori atxikia. Maulez, Zuberoaz, Euskal Herriaz mintzatu gara. Politikaz.

MIKEL ASURMENDI

Argazkiak: Dani Blanco

ABERTZALETASUNA ETA EUSKARA ukan ditugu hizpide solasaren abia-buruan Mauleko auzapezarekin. Honatx egin diogun lehen galdera: Michel Etxebest abertzalea dea? Beste galdera batekin –irriñoa bisaian– erantzun digu: “Zer da abertzale izatea?”.

Zer da, bada, abertzalea izatea zuretzat?

Herriaren alde lan egitea da abertzalea izatea. Gero, abertzalea independentziaren edo autonomiaren aldeko borrokan ihardukitzea bada, enetzat horiek beste kontzeptu

batzuk dira eta nik ez dut horietan parte hartzen. Zuberoan lehen problema bizitzea da. Zuberoa berpiztea, jendetza beheiti baitoa, badugu zer bultzaturik eta ez dut uste “politika”n ari den joera batek edo beste eginen duen.

Nola ikusten duzu euskararen egoera Maulen eta Zuberoan orobat?

Zuberoa tipia da: 13.000 bizizale dituzu. Horien herenak euskara ematen badu ere, zubereraz mintzo da. Herena 4.000 da, oso gutxi. Aski denez euskalki honen atxikitzeke? Ez dakit. Momentuz, hautetsiek eta

botere publikoek alde egiten dute egiturak laguntzen eta engaiatzen. Baina, hori euskararen abarretarik bat baizik ez da. Erran nahi baita, konparazione, irakaskuntzan, haurren heren bat eskola elebidunetan eskolatua da, baina horko haurrak ez dira euskaldunak ateratzen. Euskara entzuten dute, batzuek hitz egiten dute beharbada, baina ez dute ahalik eskolatik at mintzatzeko. Gizartearen aldetik presioa azkarra da, gizarte frantziarraren aldetik erran nahi dut. Ikastolako haurrek ere ez dute euskara garbi bat ematen eskolatik ateratzeari, ez denek behintzat.

“Zuberoa biziko da Maule mugitzen bada”

“2002tik 2008ra legealdian ikusi genuen zer egin behar zen udalean. Mauleko Herriko Etxea berrantolatu dugu. Buru berri bat ezarri dugu eta 40 bat langile ditugu orain. Guk ez dugu hamar biderik, bat baizik: Zuberoa bultzatu behar dugu, Maule da udal handiena. Zuberoko jendetza-laurdena hiriburuan dago. 13.000 biztanletatik 3.500 biztanle hemen bizi dira. Maulek badu bere indarra. Zuberorok biziko da Maule mugitzen bada.”

Mauleko elkarteek atzerapena ukan zuten, diru laguntza berant hartu dute, azpiegiturretan bereziki. Lehen hiru urteetan egin dugu lan azpimarragarriena: kirol zelaia

antolatu ditugu. Kirol arloa azkarra da Maulen. Igerilekua, errugbi eta futbol zelaia, tenisa, eta petanka gunea bertutututugu. Kudeaketa normala izan da, baina berantarekin heldu da. Duela 40 urteko instalazioak ziren. Errugbiaren kasuan, Maule maila onean ari baita.

Bertze ekimen handi bi izan da: Aguerria fraide etxea erosi du Herriko Etxeak, handia da. 6.000 metro koadroko solairukoa, 100 bat hektarea lur dituen inguruan. Fraide etxea Herriko Etxetik 500 metrotara dago eta guk erosi ezean salduko zen. Ez genuen aukera galdu nahi. Herriak ez zuen dirurik, baina elkarte bat sortu dugu, ekonomia mistokoa, erran nahi du Mauleko herriak duela gehien-go, baina zuberotarrak berak ere sartu direla kapitalean, 200 bat zuberotar. Herrikoa elkarte ekonomikoaren moduko kudeaketa hemen konkretatua da, nolabait.

Beste arlo bat da espargintza. Eredu hori berrabiarazi nahi dugu, eta untsa biziare ere. Espargintzaren beherakadak biziki sufriarazi du Maule azken 30 urteetan. Malerusi, lantegi heste eta beste izan da, baina berriz ere esparginaren urguilua berpizten ari da, berriz ere gure historia izan dena berbideratu nahi dugu. Nafarroako Erronkari eta Aragoi gure historian daude, gure nortasunari lotua. Segitzen ahal dugula sentitzen dugu. Euskalduntasunaren bidean, esparginaren eremu ekonomiko hori bizirik dago oraindik ere”.

Egiguzu Mauleko potreta sozial bat, Zuberoaren testuinguruan.

Maulek bi itxura ditu. Batetik, Espainiako gerla zibilaren ondorioz, iheslariak heldu ziren, halaber, espargintzak langileria ekarraz zuen Nafarroatik –Erronkaritik– eta Aragoitik bereziki. Maule erdi “espainola” duzu: Lopez, Perez eta Fernandez asko dago hemen. Beste itxura Maule politikoarena da. Politikaren aldetik Maule frantziarra da. Hauteskunde presidentzialen emaitzak ikusirik, bi heren ezkerrean dago eta heren bat baino gehixeago eskuinean. Maule “langile” herria da, eta honek euskal nortasunari leku gutxi gutxi uzten dio. Maulen bi kartier nagusi dira, Maule gainekoa, etxe txikiak eta langileria dago. Jaietako gaualdi batean hala Mariatxiak nola Jotak izaten dira. Maule hirian burgesia txikia dago, lantegi tipien buruak. Badago beste zati bat laboraria, dozena bat etxalde daude, euskaldunak izatez, baina ez espirituz. Beste zati bat, Basaburutik, Atharratzetik eta herri auzoetatik jinekako jendea da, euskaldunak dira. Baina Maulen sortzez ez dago euskaldunik.

Auzapeza zara 2008tik. Egiguzu zure esperientziaren bilana Herriko Etxean?

Jada entseatu nuen Herriko Etxean sartzen beste hiru aldiz –1999an abertzale zerrenda batean–, hau izan da laugarrena. Beste bietan ez nuen aitzina egin, bloke politiko azkarak izan genituen. 2002an ni bakarrik pasa nintzen gure zerrendatik; 2008an, gure zerrenda osoa pasa zen eta bestetik bat bera ere. Udalbatzan 23 gara, talde berekoak, baina hobeto izango zen oposizio-tik batzuk egon balira. Heldu den legealdian aldatuko omen da legea, eta aurkezten diren zerrenda guztietatik udalbatzan sartzea espero dut.

Ongi moldatzen zarete udalbatzan?

Egoera ez da gaiztoa. Boterean gu gara bakarrik, baina kudeatzeko unean ere bakarrik gara, eta hori problema da. Oposizioz ez izatea ez da ona, beste zerrendatik bizpahiru jende balira, guretako, enetako hasteko, errazago izango zen. Nire politikaren kontzeptioa –baita Artzainak lantegian ere– lana delegatzen dut,

nik bidea eta helburua erakusten ditut eta jendeak ahal bezala egin dezala.

23 hautetsi horien artean badira denetarik, ez dira denak buru edo buruorde. Gizartearen bezala. Hiru urte hauetan gure izaera ezagutu dugu, gure urguilua eta eskasiak agertu dira, eta ikasi dugu gure artean moldatzen. Une gaiztoenak pasa dira, hori eta hura nola kexatzen den ikusi dugu, bestea bazterturik joan da eta itzuli da. Beste hiru urtetarako bidea markatu dugu. Orain aho batez bozkatzeko ditugu proiektuak, denak ari gara ildo berean.

Zein dira arrangura handienak?

Ez dugu biga, baño dago: herri hau dinamizatzea jende kopuruz goiti eramateko. Nik besterik ez dut buruan. Gero baditugu horiek aitzina eramateko ideiak, baina helburu bat eta aski konkretua da. Ni lantegi buru izaki, helburuak jartzea maite dut, demografia begiratzeko eta konparatzeko, ez da beste biderik. Jende berria behar da lanean kausitzeko, urratsak emateko prest dagoena.

Non ikusten dituzu trabak? Indarrak berriz?

Trabak denetan. Herri bakoitzak baditu bereak. Eman dezagun, segurtasun aldetik ongi bizi gara Zuberoan, ene autoa bulego aitzinean daukat gakotu gabe, karrikan, momentuz bizi gaitezke horrela. Azpiegitura handietatik urrun bizi gara. Guk ez dugu ez autobiderik ez AHT hemendik pasatzen ikusten, ez dugu aireportuen arrangurarik. Aldiz, AHTk zeharkatu duten lurraldetan jendearen sexuak konprenitzen ditugu, guretzat maleruski problema horiek urrun dira. Alta, guk azpiegituren beharra dugu, ziur. Zuberoan badaude indarrak, baina alde berera bultzatu behar ditugu. Zentzu horretan nortasuna, enetzat euskaldun izatea, indar bat da, gure hizkuntza eta euskaldun agertzea, gure buruaz ahalke ez izatea, hori da indarra. Beste indar bat da lantegia. Lantegi asko dira oraindik ere Maulen: 40 lantegi industrialak. Lantegi txikitik 1.000 lanpostu dira. Egitasmo azkarra dutenak, goiti doazenak. Ene definizioan Zuberoan ekoizten dena eta kanpo saltzen dena –Frantzia nahiz munduan– hemengoa da. 40 lantegi horietan indar handiena duenak 100 langile ditu, kanpoko kapitalaz egina. Gaineratiko guztiak zuberotarren esku dago. Eta kasu honetan zuberotarra ez da soilik euskalduna dena, Zuberoan lantegia plantatu, edota lan eta bizi dena ere zuberotarra da.

Lana delegatzea maite duzu, demokrazia parte-hartzailea, naski.

Bai. Ezagutzen nauenak badaki hori, hori bizi dut. Artzainak lantegian ari naiz goizetan, udaletxean eta Herrien

Elkargoan arrastietan. Badakizu, teknologia berriei esker, –emailak, SMSak– lotzen ahal da jendearekin. Artzainak-en 50 langile gara, 30 milioi euroko negozioak egiten ditugu. Sei lantegi txiki ari dira, bakoitzak badu bere burua. Nire lana horien kontrola eramatea da, ez naiz bakarra. Hilean behin horiek guztiak nola doaz jakiten dut. Ez naiz ehuneko ehunetan aritzen, ezin dut eta ez nuke nahi ahal izanez ere.

“Aurore Martinen inguruan ez da eztabaidarik sortu, ezohikoa izan da, exotikoa”

Atharratzeko kantonamenduan bozak izan dira berriki. Arnaud Villeneuve sozialista da kontseilari berria, Mixel Arancete zentristaren orde. Zer iritzi duzu?

Kantonamenduan hamasei udalerri dira. Arnaud Villeneuvek sozialisten sostengua ukan du, baina bera 75 urteko gizona eta langabezia balitz, sozialista izanik ere, ez zen hautatua izango. 37 urte ditu. Zahar Etxearen zuzendaria da, gaztea eta dinamikoa, ideia argiak ditu. Horregatik bozkatu du jendeak. Erran nahi dut: politika nazionalak zer eragin du horretan? Baluke zati bat, baina jendeak bozkatu du dinamismoa duen jendea behar duelako. Jendeak elkar ezagutzen dugu eta pertsona bozkutzen du. Alderdiak ere badu garrantzia, naski, baina gehiago bozak gero eta goragokoak direlarik.

Abertzaleek bozen %7,93 ukan dute; 156 boz bildu dute.

Gaitz da abertzaleentzat. Jendeak badaki Zuberoa Euskal Herriko bazter batean dagoela. Euskalgintza tipiagoa da mugetan. Guk Francorik ez dugu ukan, ez dugu Hegoaldeko kanpoko jendetzaren etorrera handi-handia; bon, ukan dugu hale-re. Baina bereziki Frantziako politika bizi izan dugu, ez dugu Francoren errepresio gaitza ukan, baina finean eta funtsean, guk jasan duguna gaiztoagoa izan da. Egun ez dugu euskara ofizializatua. Ezin badugu hori ukan, euskara hilko da.

Euroaginduaren aurkako zure jarrera ezaguna da. Nola bizi izan duzu posizionamendua Herriko Etxean?

Bada urte bat eta erdi Aurore Martinen ahizpa udaletxera heldu zela: sostengatuko nuela erran nion. Aurore sortzez mauletarra duzu, baina Mauleko auzapezak duen pisua ez da hain handia. Izenpetu dut euroaginduaren aurka, jendeak entzun nau. Mauleko auzapeza naiz, baina ez naiz mintzatu ene taldearen izenean. Hasteko arazoaz mintzatu dugu. Arazoa lehenik ulertu behar baita, jendeak ez ditu gako guztiak berehala bere egiten. Kasua justiziatik pasatzen baita, lege bat da, batzuk legalistak dira. Eztabaida sortu da, erran genezake gure taldearen heren bat alde atera dela, beste batek ez daki, eta beste bat ez dago alde. Hemengo demokrazia hola da.

Aurore Martin EHBaiko hautagi iza-teak zerbait berezirik ekarri al du?

Ez du eztabaidarik sortu, ez dut uste... Atharratzen izan da, ondoko

LUARKITEKTOOK
 hirigintza
 hirigintza aholkularitza
 udal planak
 urbanizazioak
 periferiazioak
 balorazioak
 etxebizitzaren proiektuak
 birgaitzeak
 barne diseinua...

Rio Arga Kalea 28, 31014 Iruña
 Tel 948 13 26 97
 lua@luark.com

SOLOZABAL
*Eskura ezazu teorikoa 5 egunetan
 edozein gidabaimenentzako*

- IKASTARO INTENTSIBOAK
- CAP IKASTAROAK
- ADR IKASTAROAK
- GARRAIOLARIEN LANBIDE-TREBAKUNTZAKO IKASTAROAK

☎ 943 217 390
www.solozabalautoeskolak.es

Tolosako Babarruna

Hoberenak
 soilik
 aukeratzen
 ditugu

☎ 943 650 253
www.tolosakobabarruna.com

kantonamenduan. Ezohikoa izan da, exotikoa, azpimarragarria... Baina, horrek ez du bozik ematen ez kentzen.

PSko Georges Labazée da departamenduko presidente berria. Eskuine-tik ezkerrera aldatu da Kontseilu Nagusia. Aro berri bat heldu dela aipatu da, aldaketa historikoa... Zer-bait aldatuko al du horrek?

Eskuin eta esker beti izanen da Zuberoan. Ez dakit aldaketarik izanen den... ikusiko. Guk gauza berriak proposatzen baditugu, dinamikoak, enbeia baldin badugu, bai. Finantziarioa etorriko da guk proiektuak proposatzen baditugu. Baina ez da pentsatu behar Pauek hala Baionak lagunduko gaituztenik, guk egin behar dugu gure erdua landu eta elikatu. Kanpotik ez da laguntza etorriko berez.

Zerk alda dezake Zuberoaren geroa, edo ziurtatu bederen?

Nik gure nortasuna aipatzen dut. Hori da lehen-lehenik landu behar dugun parametroa. Zuberoako jendea ez da ohartzen, baina frantximenten presioa hor da, telebista bidez, emek-emeki, frantsesten ari da probintzia tipi hau. Adibidez, Paue aipatzen da, baina guk hurbilago dugu Oloron [Oloroe]. Administratiboki Zuberoa Oloroni lotu da. Garapen Kontseiluarekin lan bat abiatu dugu aspaldi, Baionan. Zerbitzu publikoei buruzko lana da: azpiegiturak, hizkuntza, urak... Lurren espekulazioaren aurka joateko egitura bat sortu dugu Ipar Euskal Herrian, oraingo karta administratiboa hautsiz, Zuberoa Euskal Herrian kokatu nahi duena administratiboki. Zuberoa ari da indartzen. Adibidez, gu osasungintzan Paueri lotuak gara, lan bat egiten dugu jendeak nortasuna atxiki dezan, jakinik euskalduna dela. Aldi berean, osasunaren arloa ekonomikoki dirua eta bizibide bat baita. Zuberoa berrantolatzeke eztabaida badago. Parisek Herrien Elkargoak sustatu nahi ditu. Gu Baxenabarreko elkargoarekin lotu gintezke, ni Mauloko auzapeza naiz eta Herrien Elkargoan lehendakari orde. Agian egunen batez Olorongo suprefektura zapartatuko da. Pentsatzen dut ene bizitzan ikusiko dudala —eta ez

“Uste dut, arrazionalizatu behar dela, eta azkenik, Zuberoak nahi badu administratiboki beste euskal lurraldeei lotu, utziko diotela”.

30 urte buruan— Zuberoa legalki Euskal Herriari lotua, baita administratiboki ere.

Kantonamenduak desagertu eta Herrien Kontseilua delako egitura berria sortu liteke beraz.

Zuberoan bi kantonamendu dira, Atharratze eta Maule. Egitura aldatzen bada bakarra izanen da, bietatik bat sortuko da. Zuberoa bere osotasunean egonen litzateke. Herri Elkargoa —13.000 bizizale— hein onekoa izan liteke, baita Donapaleuri lotua izan ere, guk gogor atxikiko dugu horrela izan dadin.

Frantziako egituraketa politiko administratiboa alda liteke geroan...

Frantziak krisia bizi du. Espainiak bizi duen krisia etorriko zaio beharbada. Uste dut, arrazionalizatu behar dela, eta azkenik, Zuberoak nahi badu administratiboki beste euskal lurraldeei lotu, utziko diotela.

“Nik gure nortasuna aipatzen dut. Hori da lehen-lehenik landu behar dugun parametroa”

Nola igurikatzen dituzu heldu den urteko presidentziarako bozak?

Presidentzialak hauteskunde oso politikoak dira, jendeak politikoki bozkatzeko du, alderdi bat bozkatzeko da. Baina hori Frantzia, Espainian

edo Portugalen ere gertatzen da. Barne politikak eragiten du, baina kanpotik presio gaitza da, dirugintza aldetik hasteko. Orduan, boterean izan nahi duenak sosa behar du. Politikan, ene ustez, kudeaketa behar da eta demagogia utzi.

Sarkozyren alternatiba ikusten duzu ezkerretik?

Bai, eman daiteke. Izan ere, presidentea bozen ehuneko 48 eta 52 artean erabakitzen da. Aldea ez da handia, eta Espainiako edo AEBetako politikan, adibidez, berdin.

François Bayrou hautagai ikusten duzu, zentro aldetik?

Aurkeztuko da naski, baina ez du talderik boterea kudeatzeko.

FNko Marine Le Pen? ...

Le Penek egin dezake goiti. Noraino? Ekonomia areago gaiztotzen bada... hori da arazoa, funtsean hori da arazoa, eta kasu.

(...)

Guk beste problemak ditugu, ez ditugu politikaren giderrak eskura, ez guztiak, behintzat. Zorrik ez badugu zerbaitek gehiago egin dezakegu, baina zorrak egiten baditugu, bankuarekin bizitu behar dugu, eta tinkatzen bagaitu beste batengana joan, eta hala ere berdin. ■

argia.com Solaskidearen aburuak. Gaindegiaz eta Udalbiltzari buruz.